

„Изменение климата и управление сферой энергетики
на уровне местного самоуправления“

Игорь Крупенский

HeatConsult OÜ
Juhatuses liige
Eur Ing, Ph.D

Tallinna Tehnikaülikool
Energiatehnoloogia Instituut, lektor

26.05.2022

Kes olen mina? (Igor)

Haridus

- 2010** TalTech, soojusenergeetika (doktorikraad)
- 2011** TalTech, tehnikaõpetaja (magistrikraad)
- 2013** TalTech, ärikorraldus MBA (magistrikraad)

Töökogemus

- 2011 - ...** Tallinna Tehnikaülikooli lektor (energeetika)
Õppetöö, teadustöö, lõputööde juhendamine
- 2011 - ...** HeatConsult OÜ / Fimpec (Soome)
Insener (energeetika), kaasasutaja
- 09.2022 - ...** Eesti Inseneride Liidu president

Kutsetunnistused

- 2013** Euroopa Insener (EUR ING) - nr. 32181
- 2012** Rahvusvaheline insenerpedagoog (IGIP) - nr. EE-34
- 2010** Nominant Vabariigi Presidendi noore teadlase teaduspreemiaks
- 2009** Volitatud soojusenergeetikainsener - 8 tase, nr. 096048

Muu tegevus

- ESTIS-e juhatuse liige ja kutsekomisjoni esimees
- TalTech spordinõukogu liige
- EOK maletreenerite kutsekomisjoni esimees
- Eesti Maletõetusühingu nõukogu liige
- Maleakadeemia Vabaettur juhatuse liige

Какой вид энергии потребляем больше всего?

Эстония / Европейский Союз

Elektrienergia

Soojusenergia

Küte, soe vesi, tööstus

Transport

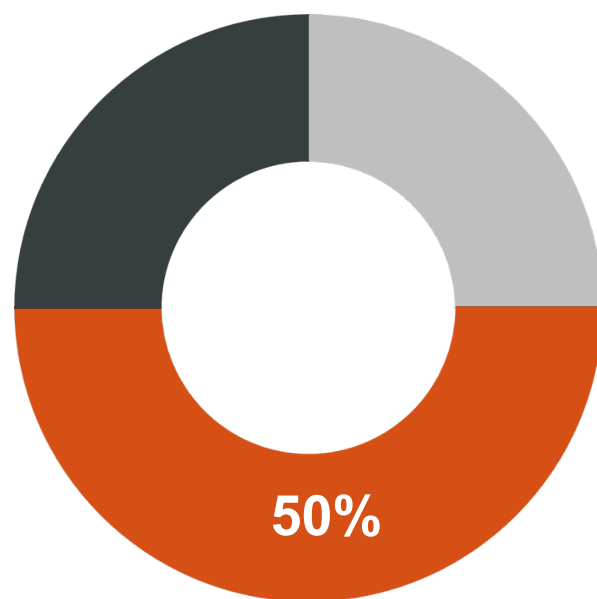

Jahutusenergia

Jahutus, tööstus

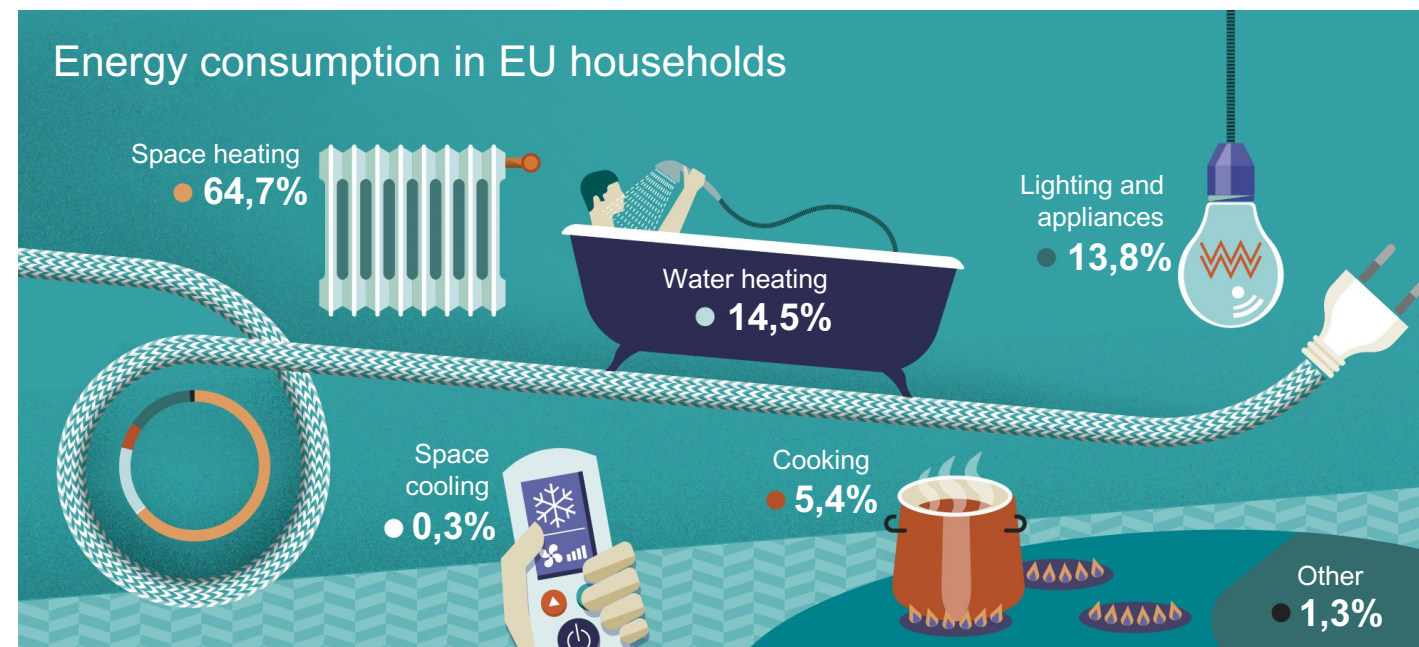
Потребление энергии в зданиях

Heating & Cooling represents **50%** of the EU total annual energy consumption

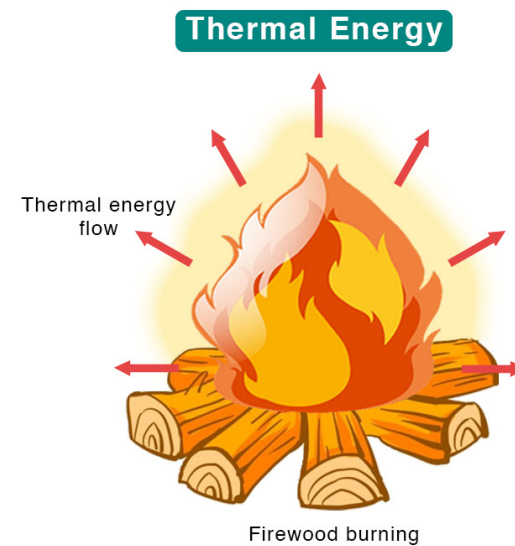
● Electricity ● Transport ● Heat

Heating & Hot water, in EU households account for **79%** of total final energy use

ec.europa.eu/eurostat

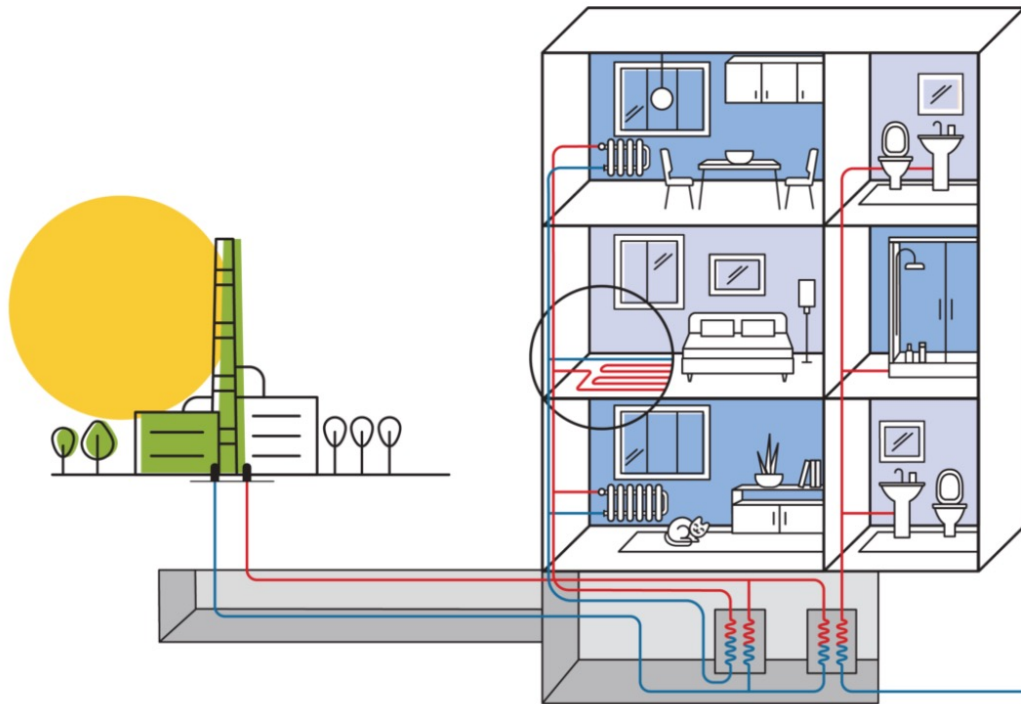
Тепловая энергия

ScienceFacts.eu

Центральное теплоснабжение

Allikas: Utilitas, Riigiteataja

Kaugküte ja soojussõlm

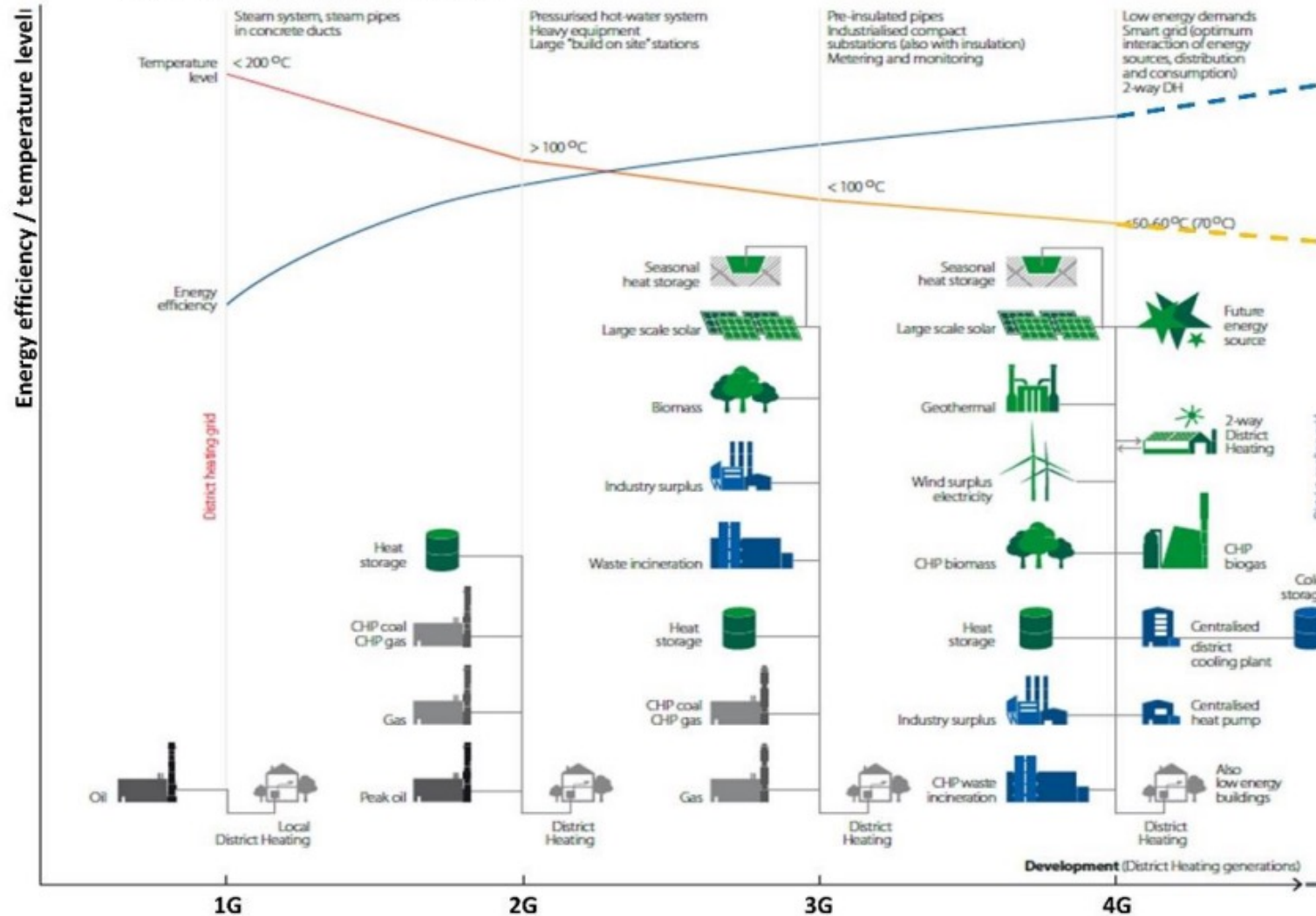

(4¹) Kaugküttepiirkonnas võivad tarbijad lisaks kaugküttevõrgust saadavale soojusele osta ka kütusevabadest ja taastuvatest allikatest muundatud soojusenergiat selle tootjatelt.

12) kütusevabad taastuvad allikad on päikeseenergia ja sellest muundatud soojusenergia, tuuleenergia ja sellest muundatud soojusenergia, maasoojus ja sellest muundatud soojusenergia, kasutades selleks taastuvallikaist valmistatud elektrienergiat, hoones kasutatud ja sealt (ventilatsiooni, kanalisatsiooni jms kaudu) eralduv soojus ja sellest muundatud soojusenergia, kasutades selleks taastuvallikaist muundatud elektrienergiat.

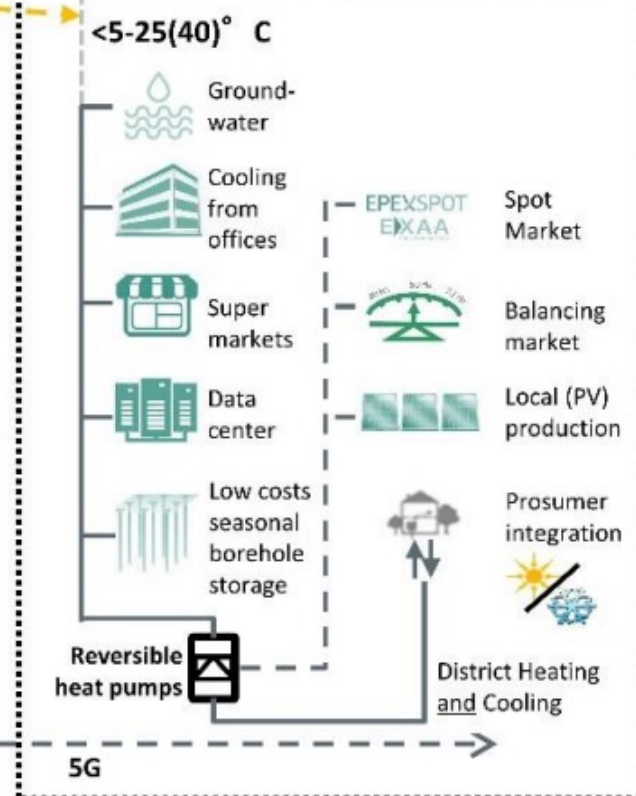
4 (5) поколений теплоснабжения

a) Initial concept for the 1st to 4th DHC generation
(Lund, Werner et. al; Energy 68, 2014)

b) Extension to the 5th DHC generation:

Heating and cooling in the same network, neutral network temperatures are enabling bi-directional heat flow, using decentralised heat pumps on the demand side; enabling a full energy system integration in local energy communities and electricity markets

Allikas: S.Werner

Стоимость центрального теплоснабжения

<https://www.konkurentsiamet.ee/et/vesi-soojus/soojus/kooskolastatud-soojuse-piirhinnad>

Narva Soojusvõrk AS

Tegevuspiirkond: Narva linn

Utilitas Tallinn AS

Tegevuspiirkond: Tallinn

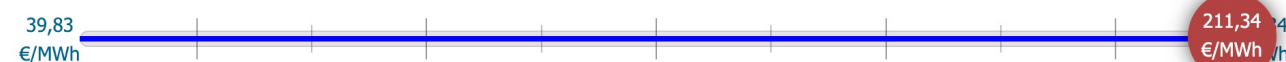
Adven Eesti AS

Tegevuspiirkond: Tallinn, Kesklinna-Pirita (Kesklinn)

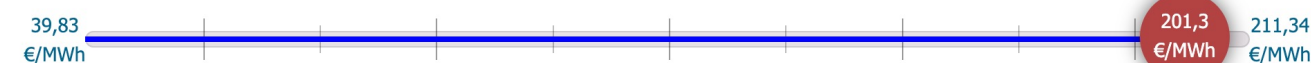
Rakvere Soojus AS

Tegevuspiirkond: Näpi

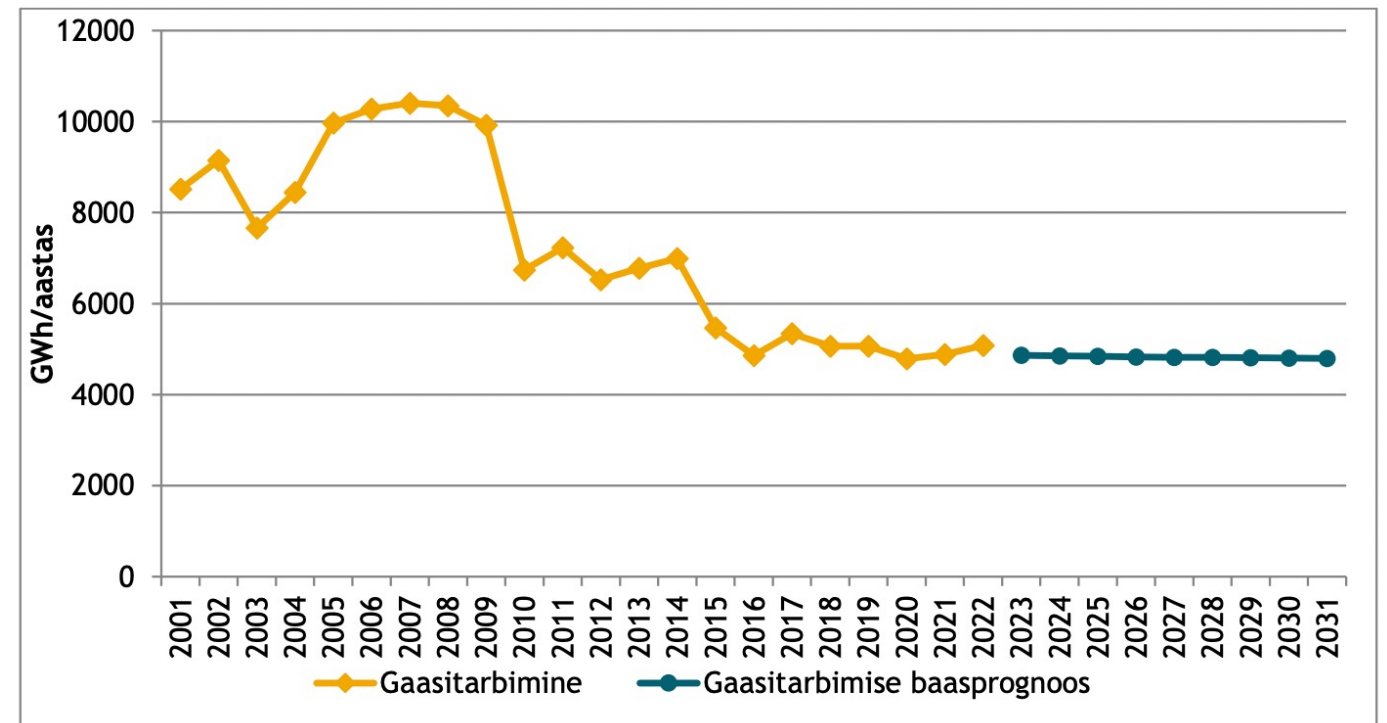
Adven Eesti AS

Tegevuspiirkond: Vändra

Природный газ в Эстонии

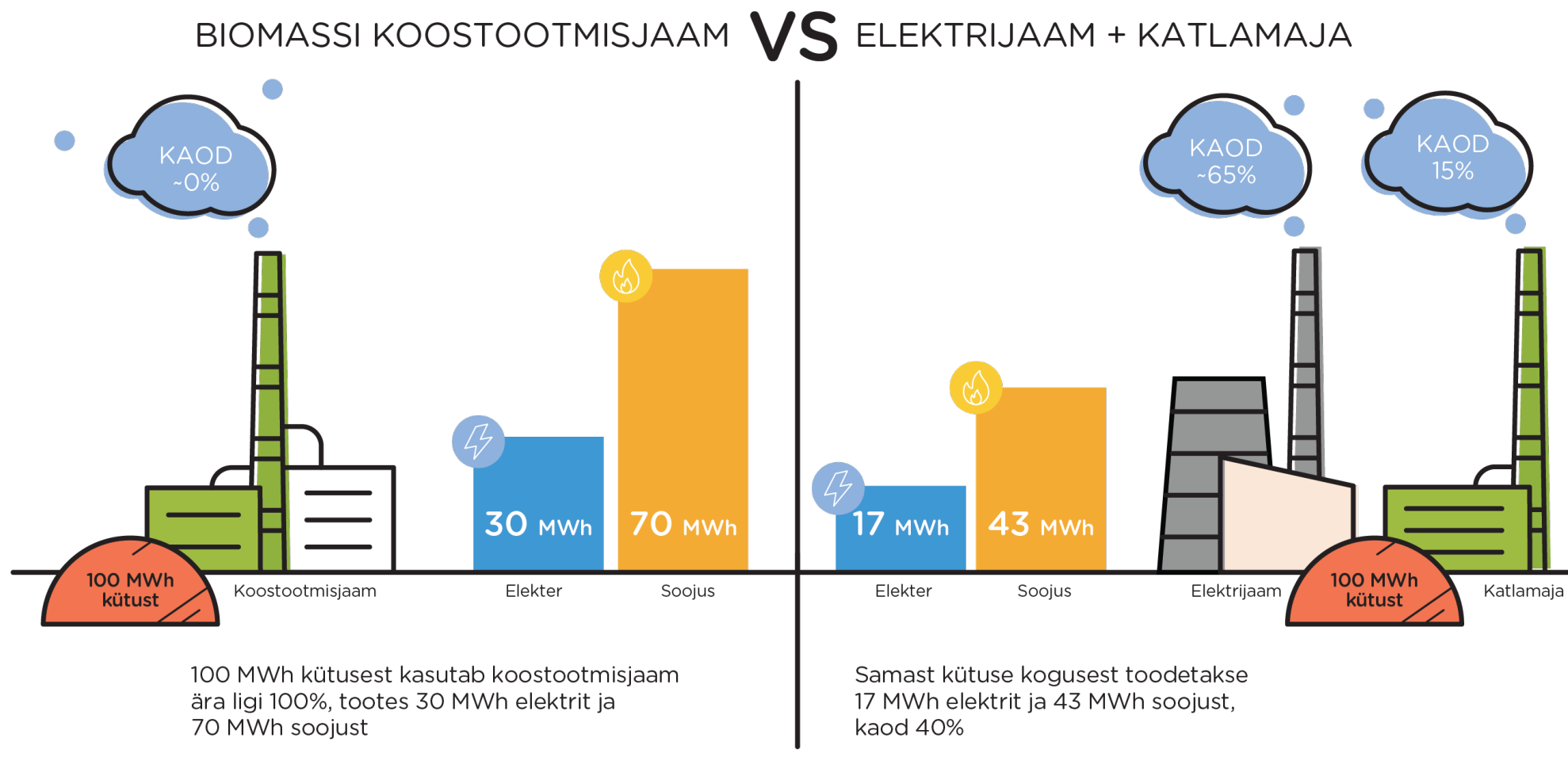

Сланцевое масло вместо газа?

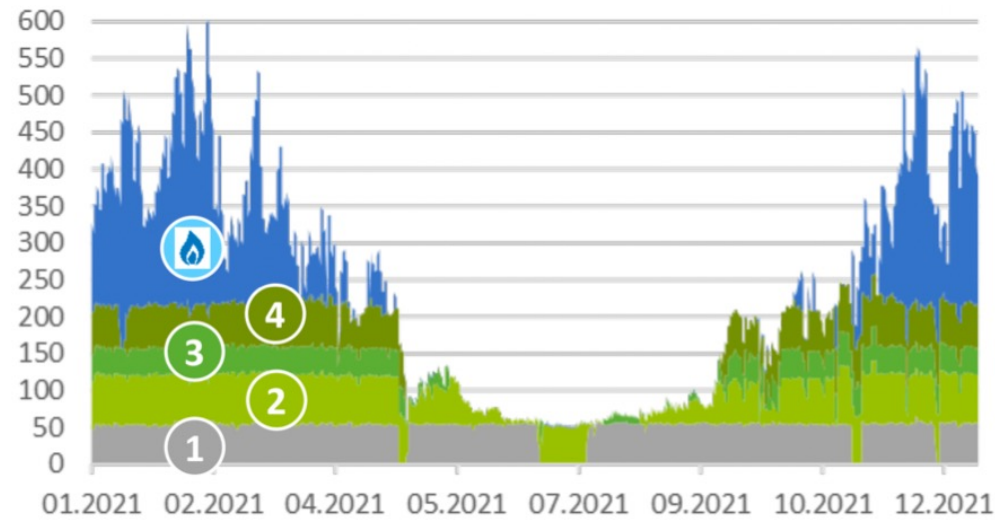

Теплоэлектростанция (koostootmisjaam)

Koostootmisjaama efektiivsus: 100 MWh kütusest saab:

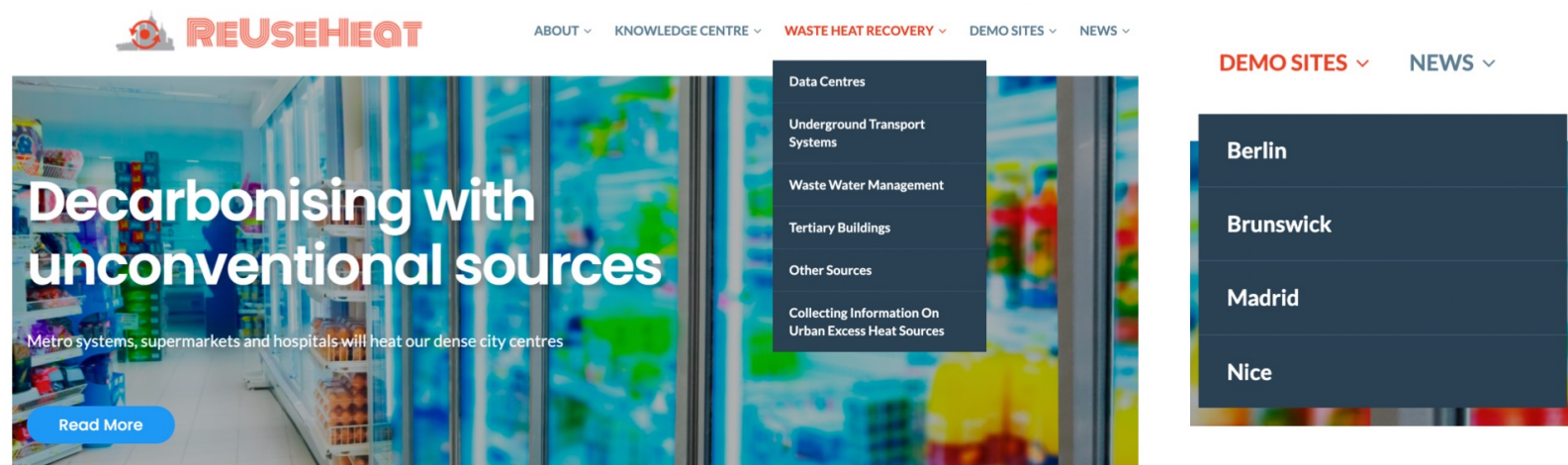
Тепловые насосы в сети центрального отопления?

JRK.NR	SOOJUSALLIKAS	KÜTUS
1	Enefit Green IRU KTJ	
2	Utilitas Vao 2 KTJ	
3	Utilitas Mustamäe KTJ	
4	Utilitas Vao 1 KTJ	
	Utilitas katlamajad	
	Enefit Green IRU gaasiüksus	

Остаточное тепло + геотермальная энергия

Finnish geothermal pilot project in Espoo on track to deliver heat in October 2020

Alvar Soesoo: kas Eesti on maha maganud ühe rohelise energialahenduse?

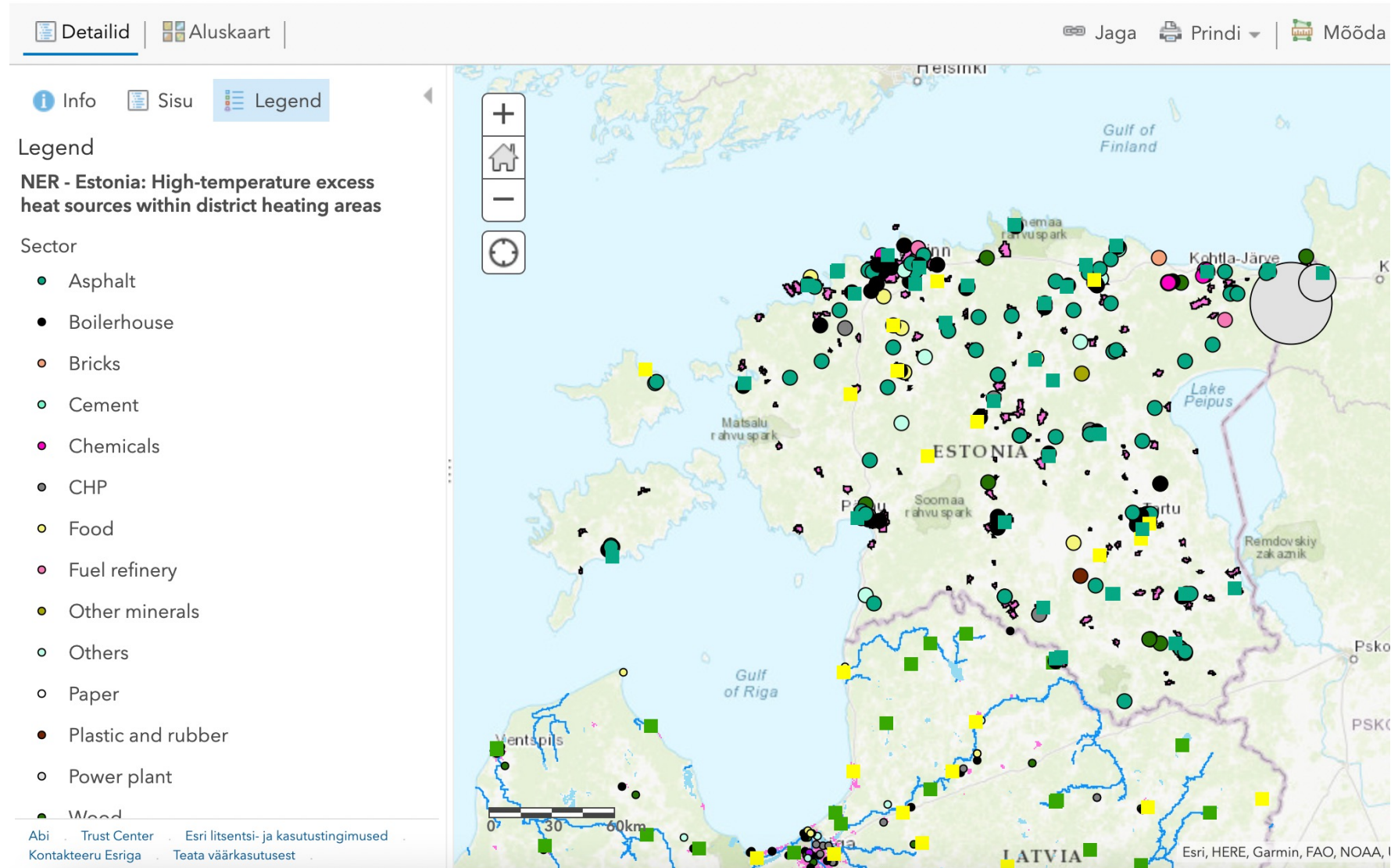
Alvar Soesoo, Tallinna Tehnikaülikooli geoloogia instituudi professor
14. oktoober 2021, 0:02

- Maapõueenergia potentsiaali tuleks kindlasti uurida
- Paljusid lahendusi on ka võimalik Eestis rakendada
- See on oluline võimalus fossiilsete kütuste vähendamiseks

Maasoojus võib anda küttekuludelt olulist kokkuhoidu, kirjutab Taltech'i maavarade ja rakendusgeoloogia professor Alvar Soesoo.

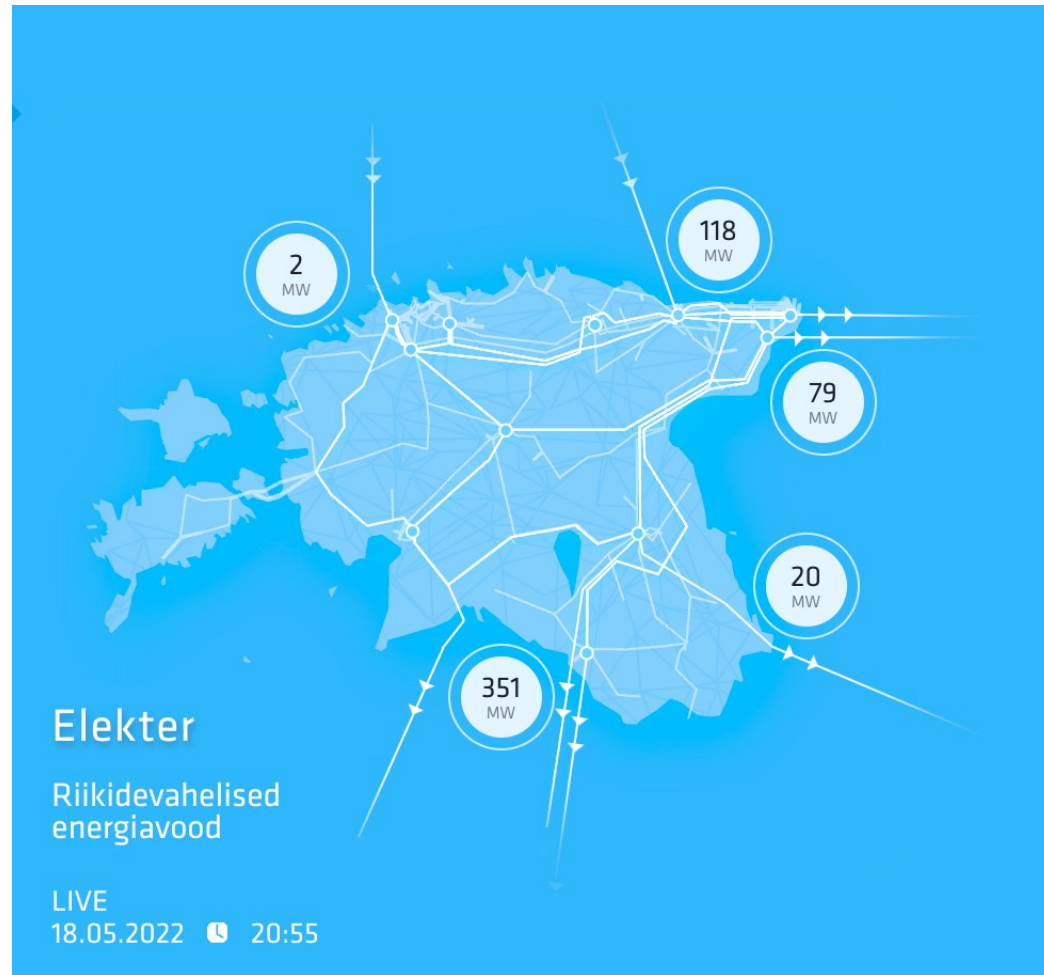
Потенциал для тепловых насосов

Esileht ▾ Heat sources for large scale heat pumps and district heating in the Baltic

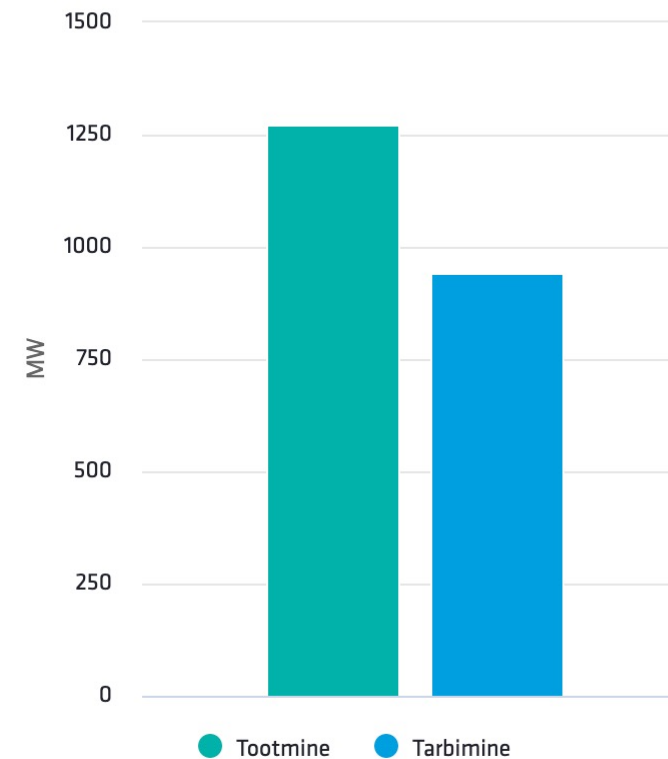

<https://www.nordicenergy.org/publications/heat-pump-potential-in-the-baltic-states/>

Сеть электроэнергетики

Elektri tootmine ja
tarbimine

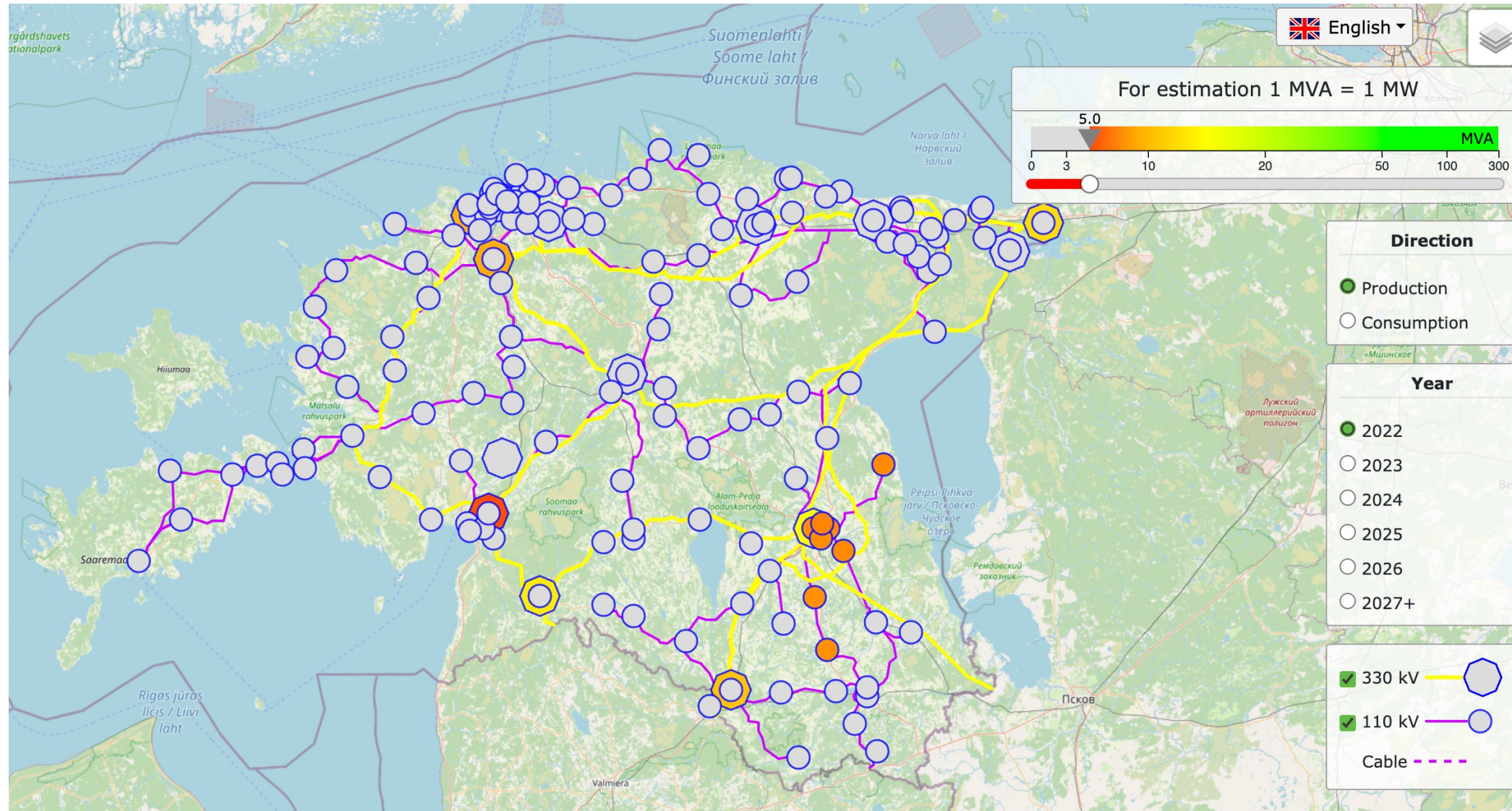

Elektri jooksva tunni hind

273.28
€/MWh

Allikas: Elering

Свободные мощности для потребления / производства электроэнергии?

<https://vla.elering.ee/?lang=en>

Paekalda piirkond

17 ha

Arendus 180 000 m²
37 hoonet (korterelamud)

Põrandaküte + soe vesi
Soojuslik võimsus 15 MW

LOW TEMPERATURE DISTRICT HEATING NETWORK ENERGY CASCADE CONNECTION TO RETURN LINE OF HIGH TEMPERATURE DISTRICT HEATING NETWORK

I.Krupenski, A.Volkova, A.Ledvanov, E.Latõšov, A.Hlebnikov, K.Lepiksaar, V.Mašatin
Tallinn University of Technology, HeatConsult OÜ, Utilitas Tallinn AS

Paekalda *case study*

Ettekanne:

Smart Energy Systems konverentsil
Kopenhagenis 2019

Teadusartikkel (1.1):

Energy
Volume 198, 1 May 2020, 117304

Питание нового района от «обратки»

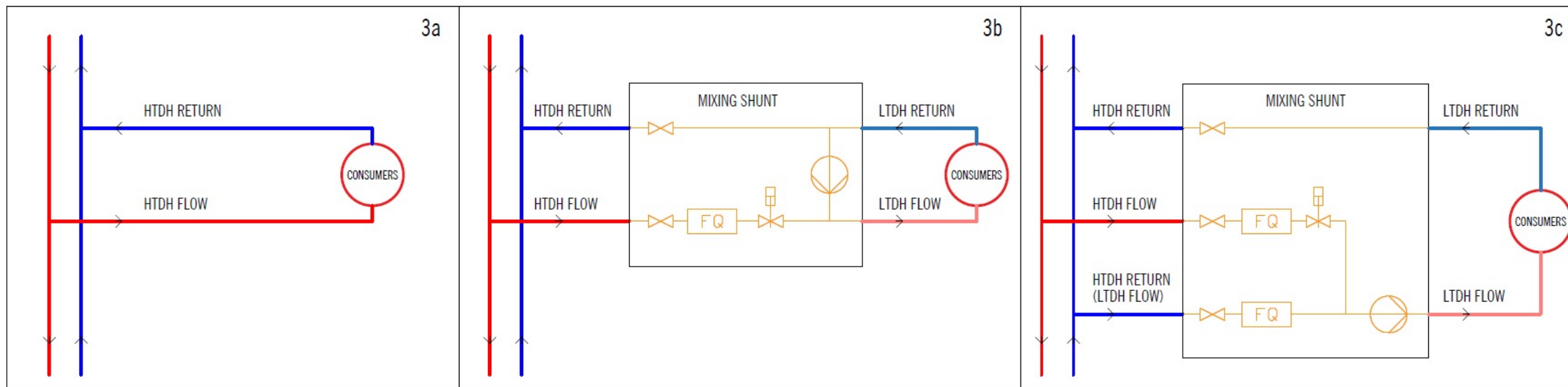

Table 4: Benefits due to 2nd option implementation

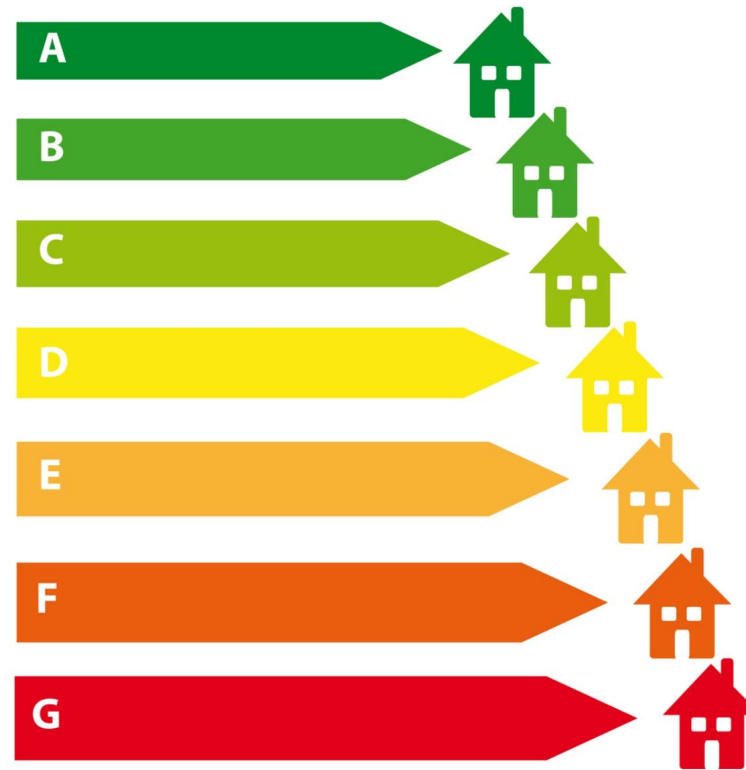
Benefit	Amount	Price	Income
Heat losses decrease in large DH networks	207 MWh	35 EUR/MWh	7 245 EUR
Electricity generation increase	400 MWh _{el}	90 EUR/MWh	36 000 EUR
Heat recovery increase in FGC	1015 MWh	35 EUR/MWh	35 525 EUR
Heat loss savings in new LTDHN sector	31 MWh	35 EUR/MWh	1 085 EUR
		Total	79 855 EUR

HTDH: 115 / 70 °C

LTDH: 65 / 35 °C

Option	Piping without fittings (EUR)	Fittings (EUR)	Piping with fittings (EUR)	Pumping station (EUR)	Heat exchangers (EUR)	Total
1	200,246	103,922	304,168	0	41,050	345,218
2	228,488	56,396	284,884	49,100	77,514	411,498

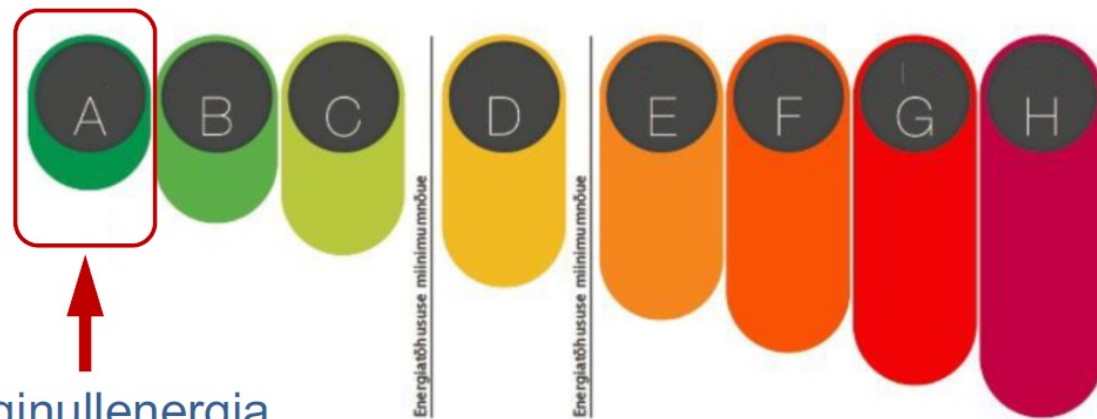
Энергоэффективность

Здания почти с нулевым потреблением энергии

Liginullenergiahoone mõiste

Liginullenergiahoone on parima võimaliku ehituspraktika kohaselt energiatõhusus- ja taastuenergiatehnoloogiate lahendustega tehniliselt mõistlikult ehitatud hoone

Liginullenergia

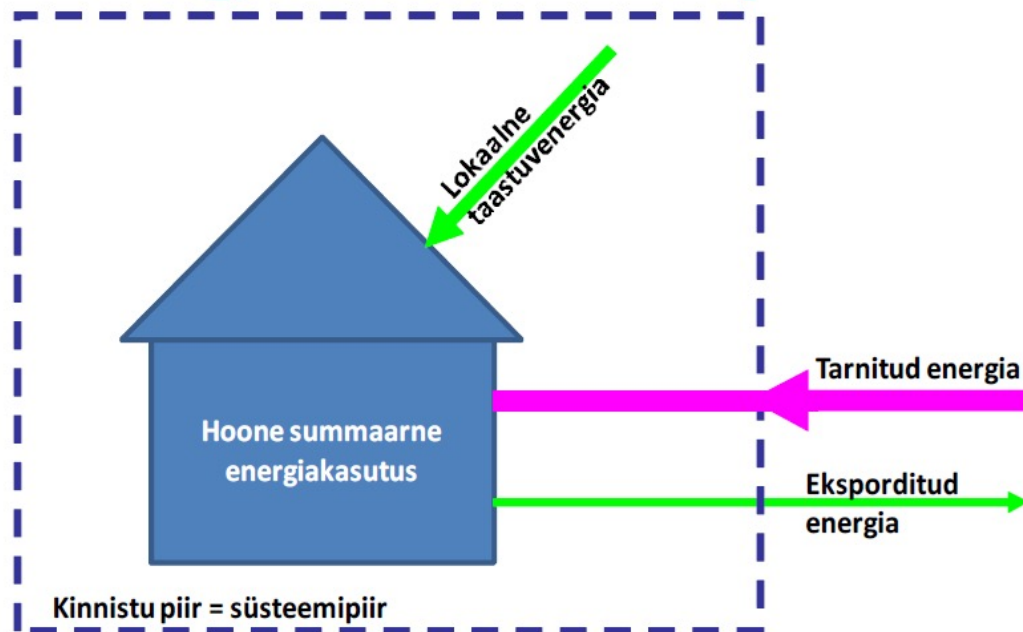
Madalenergiahoone on parima võimaliku ehituspraktika kohaselt energiatõhusus- ja taastuenergiatehnoloogiate lahendustega tehniliselt mõistlikult ehitatud hoone, **mille puhul ei eeldata lokaalset elektri tootmist taastuenergiaallikast**

HOONETE ENERGIATÕHUSUSE DIREKTIIV 2010/31/EL

- pärast 31. detsembrit 2018 on uusehitised, mida kasutavad ja omavad riigiasutused, **liginullenergiahooned**
- pärast 31. detsembrit 2020 on kõik uusehitised **liginullenergiahooned**

Критерии энергоэффективности

Energiatõhususe põhimõisted

Ühe energiakandja puhul:

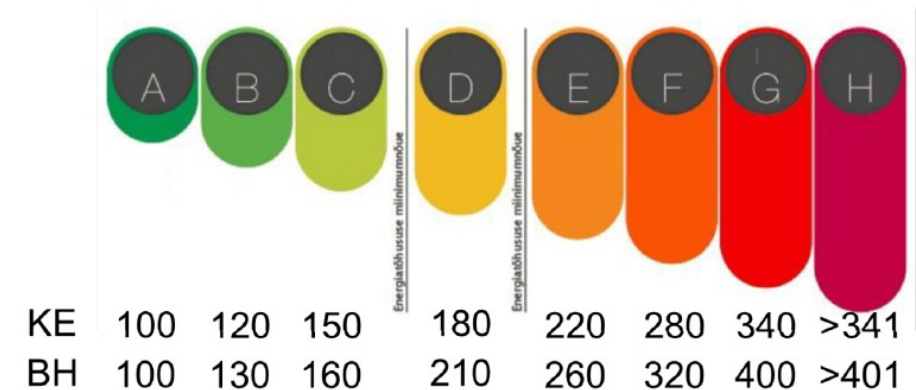
Tarnitud – eksporditud energia = summaarne energiakasutus – lokaalne taastuv

Energiatõhususarv ETA, i – energiakandja (elekter, kütus, kaugküte) kWh/(m² a):

$$ETA = \frac{\sum_i (\text{tarnitud}_i - \text{eksporditud}_i) \times \text{energiakandja kaalumistegur}_i}{\text{kõetav pind}}$$

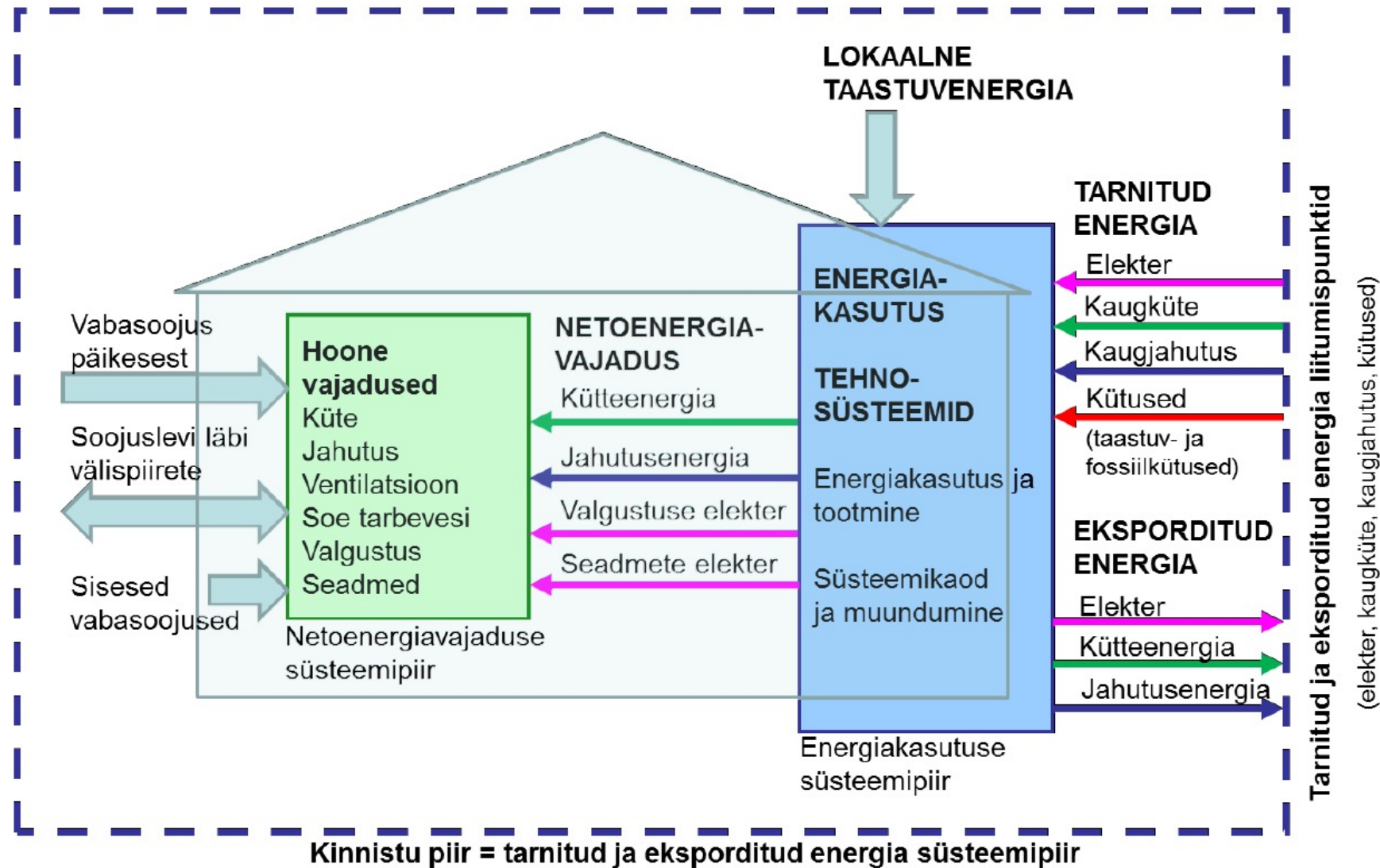
Energiamärgise skaala

- Energiamärgise skaala näitab kui palju võib energiakasutus kõikuda – G klass vastab kõige kehvemas seisundis olevatele hoonetele, D klass on olulise rekonstrueerimise miinimumnõue, C klass uute hoonete miinimumnõue ja A klass liginullenergiahoonete nõue:

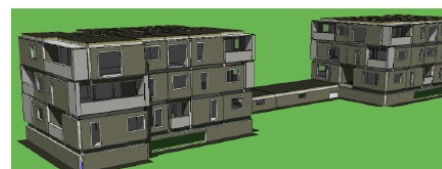
- F ja G klass – vanemad olemasolevad hooned, E klass 10 a vanused
- Praegused uued hooned kasutavad ligikaudu poole vähem energiat
- Liginullenergiahooned kasutavad veel ca 40% vähem energiat, võrreldes enamiku olemasolevate hoonetega on erinevus 3-4 kordne

Потребление энергии в здании

Как попасть в «А» класс?

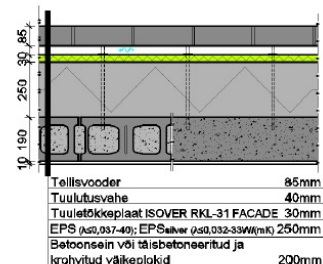
Välispiirete kulutõhusus

	Energiaklass	ETA kWh/m ² ·a	Tarindid					Süsteem						
			Sein	Katus	Põrand	Aken	q ₅₀	SV kollektor	PV 30kW					
Algversioon	C	139	U=0.19 W/m ² ·K	U=0.14 W/m ² ·K	U=0.17 W/m ² ·K	U=0.10 W/m ² ·K	U=0.15 W/m ² ·K	U=0.14 W/m ² ·K	U=1.1 W/m ² ·K	U=0.9 W/m ² ·K	3 m ² /(h·m ²)	1.5 m ² /(h·m ²)	SV kollektor	PV 30kW
Projekteeritav	A	≤100	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	kaugküte	X

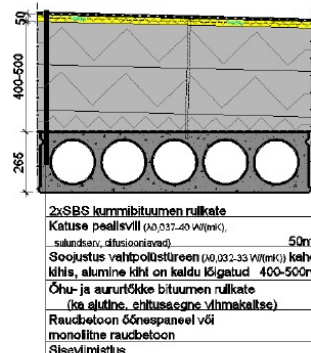
sein

VS-C/EPS0.033-250_RKL30 U=0,14W/(m²K)

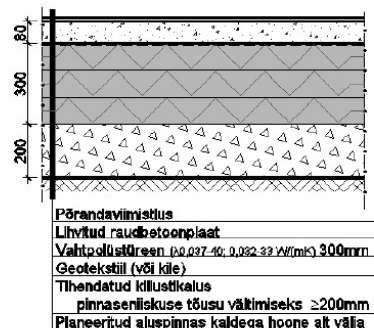
katus

KL-C/EPS_{alv}0.033-450 U=0,10W/(m²K)

põrand välisõhu kohal

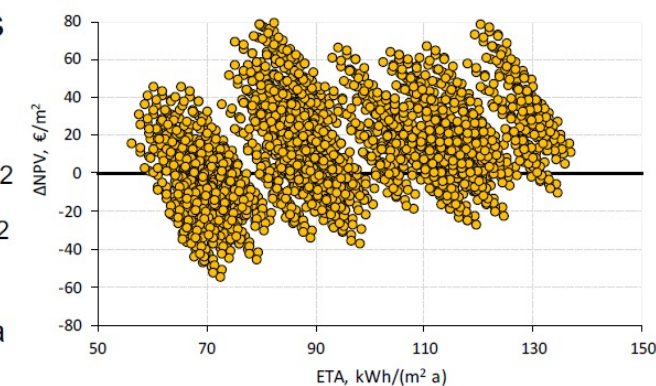
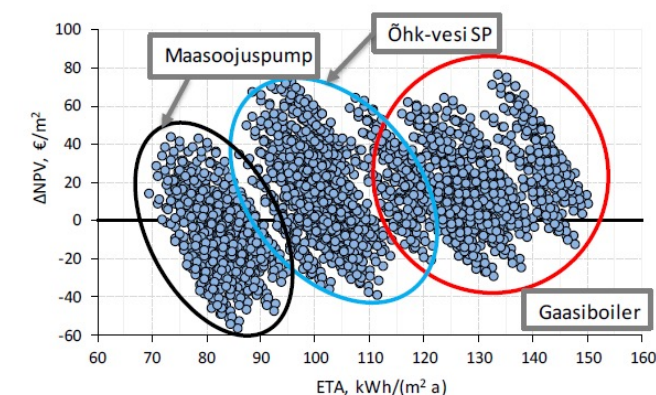
PP-C/EPS0.040-300_ktga U=0,118W/(m²K)

Kuluoptimaalsus

Ridaelamu näide:

- Ülemine joonis ilma päikeseelektrita
- Alumisel joonisel PV lisatud
- Kuluoptimaalse ETA=71 kWh/(m² a) lisamaksumus ca 40 €/m²
- Korterelamutes ca 25 €/m²
- Väikeelamutes 50-65 €/m²
- Lisamaksumused käibemaksuga köetava pinna m² kohta

Коэффициенты примарной энергии

§ 9. Energiakandjate kaalumistegurid ja kütuse energiasisaldus

(1) Energiakandjate kaalumistegurid on järgmised:

1) taastuvtoormel põhinev kütus, puit ja puidupõhine kütus ning muu biokütus, välja arvatud turvas ja turbabrikett – 0,65;

2) kaugküte – 0,9;

3) tõhus kaugküte – 0,65;

4) kaugjahutus – 0,4;

5) tõhus kaugjahutus – 0,2;

6) vedelkütus, kütteõli ja vedelgaas – 1,0;

7) maagaas – 1,0;

8) tahke fossiilkütus – 1,0;

9) turvas ja turbabrikett – 1,0;

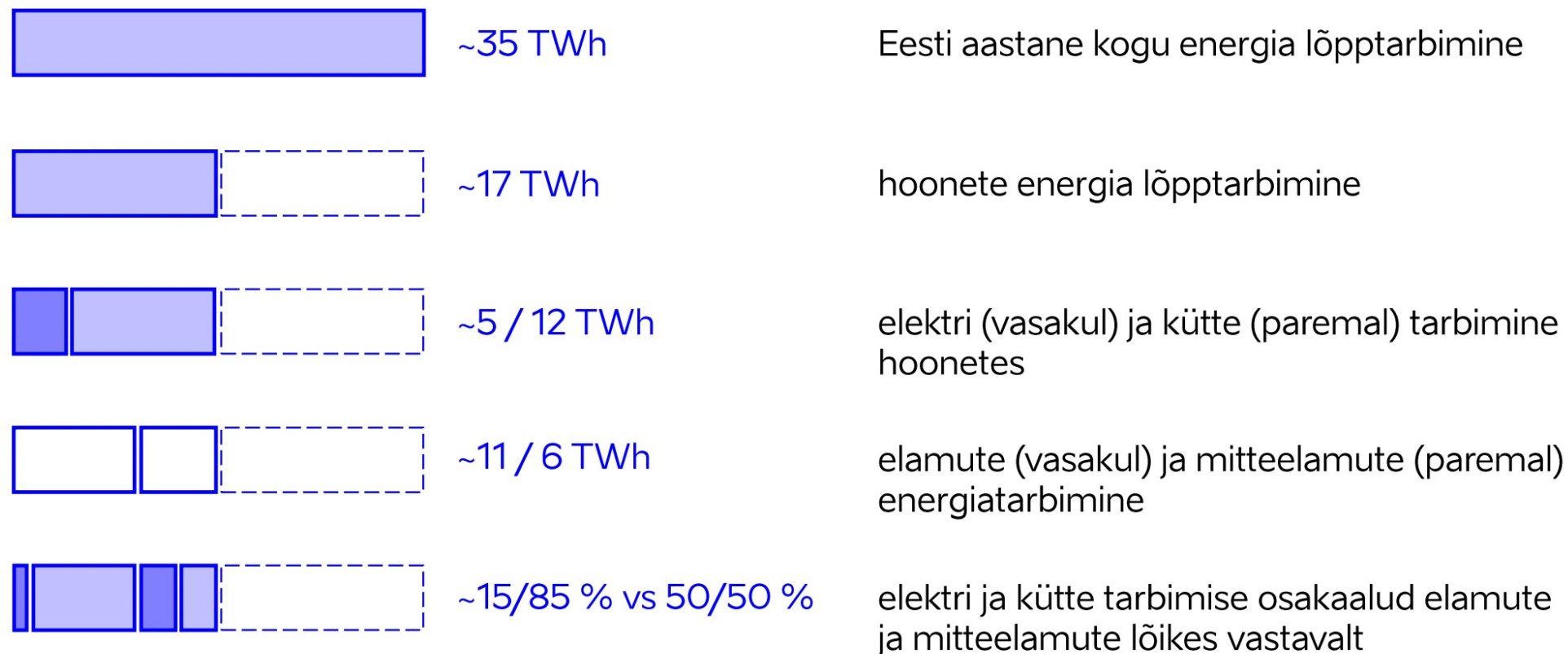
10) elekter – 2,0.

Soojuspumba COP = 3,
seega $2,0/3 = 0,66$

(22) Tõhus kaugküte või -jahutus käesoleva määruse tähenduses on kaugkütte- või kaugjahutussüsteem, mis kasutab vähemalt 50 protsenti taastuvenergiat, 50 protsenti heitsoojust, 75 protsenti koostoodetud soojust või 50 protsenti sellise energia ja soojuse kombinatsiooni.

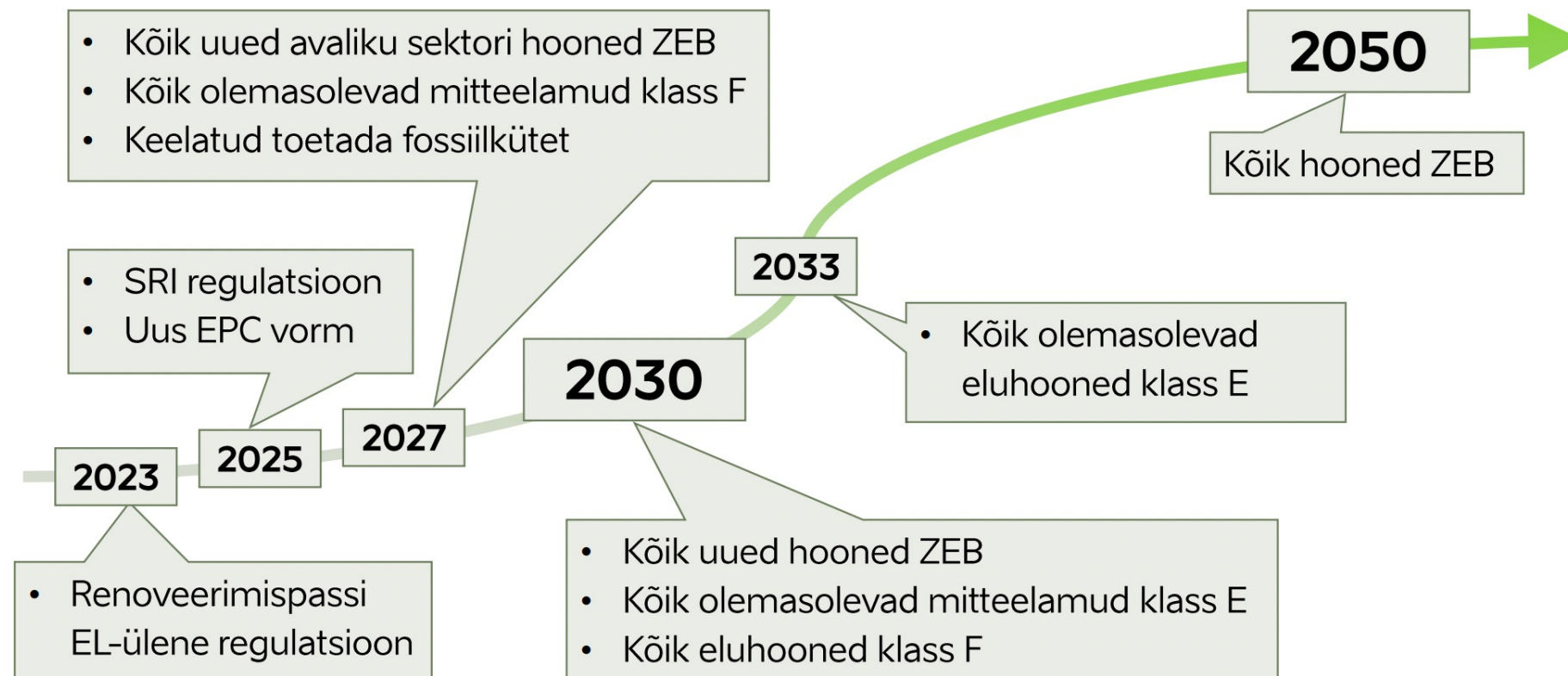
Потребление энергии в зданиях

Hoonete osa Eesti energiatarbimises

Новая директива энергоэффективности

EPBD muutmine 2021-22 (eel nõu)

Искусственный интеллект в энергетике

Mainor Ülemiste case

R8Tec poolt pakutav automaatse operaatori teenus pakkus meile huvi just selle tõttu, et teenusega lubatakse teha **energiasäästu** ainult **jälgides kokku lepitud sisekliima parameetreid**.

Võtsime kasutusele kahe korpuselises Öpiku hoones. Hoone suletud brutopind on ca 44 000m².

Täna võime öelda et teenus on meie jaoks toimima saadud.

Tulemused: 2021 aastas sääst 63 800 EUR.

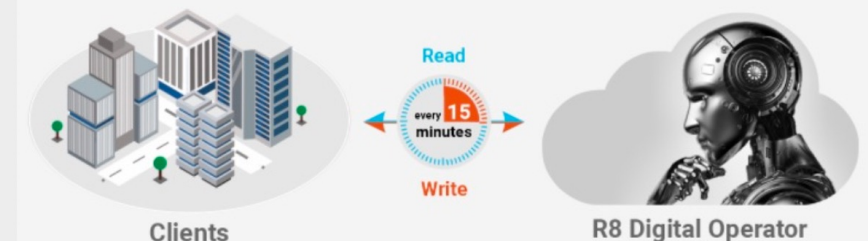
Säästust lahutatakse teenuse kulu.

Developed by:

Kuidas töötab?

R8 liidestatakse BMS süsteemiga üle IP protokolliga.

Süsteemi luuakse hoone kohta vajalikest süsteemidest digitaalne mudel.

Määratakse need andmepunktid, mille väärtused aitavad teha optimeerimisotsuseid.

Määratakse need jutsignaalid, mille väärtust muutes saab mõjutada seadmete töö efektiivsust, mõõtes pidevalt samal ajal etteantud kliimaparametreid.

R8 süsteem võimaldab seada esikohale sisekliima või valida igale hoone ruumile/piirkonnale erinev tasakaal sisekliima ja säästu vahel

Developed by:

Зарядки для электромобилей

Fit for 55

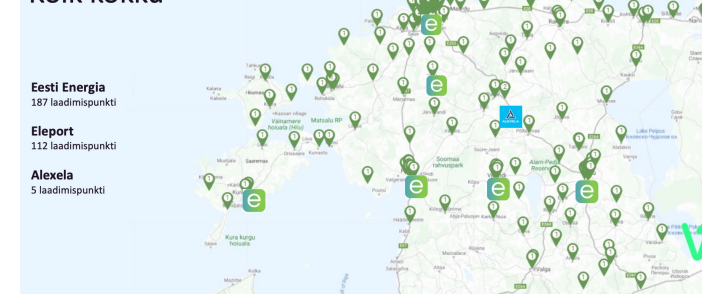
Hoonetele (Direktiiv (2018/844/EU) - alates 10.03.2021)

Elamuhooned	Mitteelamud
Laadimisvalmidus iga parkimiskoha jaoks	Laadimisvalmidus iga viienda parkimiskoha kohta ning ühe laadija paigaldus aastaks 2025, uutel hoonetel kohe.

Regulatsioon	Reeglid			
CO2 emissioonide standardid uutele autodele	<ul style="list-style-type: none"> Autod: -55% GHG emissioone vähem aastaks 2030 ja -100% aastaks 2035 Kaubikud: -50% GHG emissioone vähem aastaks 2030 ning -100% aastaks 2035 			
Alternatiivkütuste laadimistaristu regulatsioon	TENT- põhivõrk		TEN-T üldvõrk	
	2025	2030	2030	2035
Autod ja kaubikud	300kW laadimispunktid iga 60 km tagant	600kW laadimispunktid iga 60 km tagant	300kW laadimispunktid iga 60 km tagant	600kW laadimispunktid iga 60 km tagant
Raskeveokid	1400kW laadimispunktid iga 60 km tagant	3500kW laadimispunktid iga 60 km tagant	1400kW laadimispunktid iga 100 km tagant	3500kW laadimispunktid iga 100 km tagant

Avalike laadijate kaart

Kõik kokku

Спасибо за внимание!

Вопросы?